

Valtuustoaloite kirjaston siirrosta Kansantaiteenkeskukseen

Valmistelija: kirjastonjohtaja Maria Nikula, 0504436885, maria.nikula@kaustinen.fi

Juha Kauppinen ehdottaa valtuustoaloitteessaan kirjaston siirtämistä Kansantaiteen keskukseseen tavoitteena Kansantaiteenkeskuksen toiminnan turvaaminen ja mahdollisen kuntalaisten yhteisen kulttuuriolohuoneen luominen. Idea ei ole uusi: Esimerkiksi vuonna 2012 kirjaston siirtoa suunniteltiin niinkin pitkälle, että piirrokset kirjastotiloista Kansantaiteen kellarikerrokseen teetettiin arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki Oy:llä (liite 1). Tuolloin kuntalaiset keräsivät adressin vastustaessaan voimakkaasti kirjaston siirtoa KTK:lle.

Uuteen valtuustoaloitteeseen vastaamiseksi Kansantaiteenkeskuksessa kirjaston tiloiksi tulisi Kehitys Oy:n ehdotuksen mukaan ensimmäisen kerroksen niin kutsuttu akvaario ja sen pieni tiski asiakaspalvelupisteeksi ja nykyinen myymälätila lukusaliksi (40 m², liitteet 2–4) sekä pelitilaksi eristettävissä oleva pääty (14 m², liite 2, liitteet 5–6). Museo-, museosali (yhteensä n. 180 m², liite 2, liitteet 7–8) ja alakerran iso aula (n. 147 m², liitteet 9–10) olisi kirjatilaa. Toisesta kerroksesta tulisi vielä kaksi toimistotilaa (yhteensä n. 44 m², liitteet 11–13). Yhteensä KTK:lta löytyisi kirjaston käyttöön 425 m², joista asiakkaiden käyttöön tulisi 381 m². Kulku kirjastoon tapahtuisi pääovesta.

Tällä hetkellä kirjasto sijaitsee kunnantalon yhteydessä, useita kirjastoja piirtäneen arkkitehti Saara Juolan suunnittelemassa valoisassa rakennuksessa, joka on uusittu ja laajennettu vuonna 1991. Peruskorjausta tilaan on tulevaisuudessa luvassa, oli tilassa sitten kirjasto tai muu toimija. Laajemman peruskorjauksen hinta on teknillisen johtajan Ilkka Närhen arvion mukaan minimissään 300 000 euroa – pelkästään ilmastoinnin uusiminen kustantaa arviolta 100 000 euroa. Lisäkustannuksia tulisi kirjastoksi suunnitellun tilan muuntamisesta toisenlaiseen käyttöön. Paikoitusalue kattaa kunnan talon etupihalla 24 parkkipaikkaa sekä kaksi invaruutua. Lisää pysäköimispaikkoja tarvittaessa löytyy kunnan Työvoimatoimiston päädyistä. Lisäksi voisi selvittää, voiko vanhan Kelan pihan parkkialuetta kirjaston vieressä hyödyntää tarvittaessa.

Sijainniltaan kirjasto on keskeisellä paikalla helposti saavutettavissa, ja hyötty merkittävästi muiden toimijoiden, kuten kauppojen, kunnantalon ja leipomon, tuomasta synergiaedusta. Sijainti palvelee jokaista ikäryhmää. Koulut ja päiväkodit ovat hieman kauempana tällä hetkellä mitä Kansantaiteenkeskuksessa olisi, mutta merkittävistä kilometreistä ei ole kyse. Ryhmät käyvät tasaisesti kirjastossa, ja tarvittaessa kirjaston henkilökunta vierailee kouluilla. Lasten ja nuorten lainaus onkin tilastollisesti Anders-kirjastojen toiseksi suurinta Kokkolan jälkeen. Kirjastossa oleilee paljon lapsia ja nuoria koulun jälkeen, ja jo nyt kirjasto saa palautetta lasten ja nuorten äänenkäytöstä, mikä työllistää henkilökuntaa merkittävästi. Miten meluisaa olisi hyvin akustisessa Kansantaiteenkeskuksessa, jossa pelitila tulisi olemaan ensimmäisen kerroksen portaikon vieressä olevassa avoimessa tilassa (liite 5–6).

Pinta-alaltaan kirjasto tarjoaa asiakkaiden käyttöön yhteensä 470 m², palautushuone 2 m² sekä henkilökunnan työtila 58 m² eli yhteensä 530 m². Jos pinta-alasta otetaan pois vessat ja eteiset niin asiakaskäytössä oleva ala on 459 m². Tämän lisäksi näyttelytila toimii tällä hetkellä kunnantalon kokoustilojen aulassa. Tämä järjestely on vapauttanut lisää tilaa kirjastoon, turvaa näytteilleasettajien työt sulkemalla näyttelyn omatoimiajan ulkopuolelle sekä tarjoaa näyttelylle näkyvyyttä olemalla esillä myös kunnan kokoustilojen käyttäjille.

Kirjaston kokoelma kattaa melkein 41 500 nidettä, mikä tarkoittaa 1079 hyllymetriä eli 198 korkeaa kirjahyllyä, 16 matalaa kirjahyllyä sekä 14 kuvakirjalokerikkoa. Lisäksi esillepanotelineet ja -pöydät, joita

kirjastossa on useita. Myös työtiloissa vaaditaan kirjahyllyjä niin aineiston käsittelyyn kuin seutukuljetuslaatikoille. Valtaosa kirjahyllyistä eivät ole sellaisenaan siirrettävissä KTK:n tiloihin. Edessä olisi joko olemassa olevien hyllykompleksien muokkaus, mikäli toimenpide olisi edes mahdollinen vanhoille jo korjatuille hyllyille, ja hyllyvalojen hankinta tai uusien kirjahyllyjen osto. Joka tapauksessa kokoelmaa jouduttaisiin vähentämään merkittävästi, jolloin AVI:lta tullaan puuttumaan varmuudella asiaan. Myös palautusluukun sekä huoneen tai palautuskärryn saaminen KTK:lle tulisi toteuttaa.

Vuonna 2020 kirjastossa otettiin kahden Aluehallintoviraston rahoittaman hankkeen voimin käyttöön omatoimikonsepti. Kirjaston tila suunniteltiin ja muunnettiin esteettömäksi parvea lukuun ottamatta. Kulkualueelle tuli invaluisikat, uusittu inva-wc, sähköovet, kameravalvonta, valaistuksen automatiikka sekä silloisen P.V. Supan (nyk. Lyngsoe Systems) asentama omatoimijärjestelmä. Lisäksi vanhasta kirjavarastosta muunnettiin nuorten toiveiden mukainen nuortentila Nurkkis. Omatoimi on lisännyt merkittävästi kirjaston käyttöastetta tarjoamalla kirjaston käytön rekisteröityneille asiakkaille päivittäin klo 7–22. Omatoimikonseptin siirto KTK:lle vaatisi koko järjestelmän siirtämisen lisäksi kameramäärän merkittävää kasvattamista sekä RFID-järjestelmän, -lukijoiden ja -porttien käyttöönottoa kirjastotilojen hajautuneisuuden vuoksi. Pelkkiin sähkötoihin menisi Ilkka Närhen arvion mukaan 20 000 euroa. Myös kirjaston tilastoinnin kannalta oleellinen kävijälaskuri on kytkettynä omatoimijärjestelmään. Tällä hetkellä kirjastolla on vain yksi kävijälaskuri, mutta näitäkin täytyisi ostaa useampi, jotta todellinen kirjastonkäyttö saadaan tilastoitua. Samoin kaiuttimien määrää tulisi kasvattaa omatoimikuulutusten mahdollistamiseksi. Valaistusta täytyisi parantaa ja valaistuksen ohjaus saada kytkettyä omatoimijärjestelmään.

Kansantaiteenkeskusta ei ole suunniteltu kirjastotilaksi. Saavutettavuus mäen päällä on haastava, vaikka invapaikkojen määrää kasvatettaisiin ylätasanteella. Arkkitehtuuri asettaa myös omat rajansa niin tilasuunnittelulle kuin helppokäyttöisyydelle. Tilojen tulisi olla esteettömät, saavutettavat ja opastavat. Omatoimikäyttö vaatii selkeän tilan ja opasteet. Tilojen hajautuneisuus useampaan kerrokseen tulisi vaikuttamaan kirjaston käyttöasteeseen ja palvelukokemusten onnistumisiin negatiivisesti. Henkilökunnan työtilat täytyisi sijoittaa toiseen kerrokseen, mikä hankaloittaisi logistiikkaa ja asiakaspalvelua sekä kuormittaisi henkilöstöä. Myös seutuvarausten hoitaminen vaikeutuisi niin kuljetusyrittäjän kuin kirjastonkin näkökulmasta.

Kokonaiskustannuksia on tässä vaiheessa hyvin vaikea arvioida, mutta tällä hetkellä kirjastotilan vuokra vie kirjaston budjetista neljänneksen (72797e). Verrosen antaman hinta-arvion mukaan KTK:n vuokra tulisi kustantamaan arviolta 9000 euroa (+/- 2000e) kuukaudessa, mikä tarkoittaisi kirjaston vuosittaisen vuokran nousevan 84 000–132 000 euroon vuositasolla. Kirjaston budjetista kallein vuokra söisi puolet; henkilöstökulujen jälkeen aineistoon ja toimintaan jäisi tällä budjetilla reipas 11 000 euroa, jolla ei ylläpidetä lakisääteistä kirjastotoimintaa. Koska käytännössä kyse tulisi olemaan konsernin sisäisistä rahansiirroista, toiminnasta ei syntyisi kunnalle rahallista hyötyä. Kirjaston vuokratulujen kasvaessa, tulisi myös kirjaston määrärahaa nostaa kirjaston toiminnan ylläpitämiseksi.

Kirjaston henkilökunta on erittäin tyytyväinen nykyiseen kirjastoon. Myös asiakaskunnalta satelee pelkkiä kehuja ja kiitosta kirjastosta niin tilana kuin palveluna. Kirjaston käyttö on jo saavuttanut koronavuosia edeltäneet ajat, ja kasvu vain jatkuu. Kirjaston toiminta on nykyisellään hyvin toimiva palvelu, joten pohdittavaksi jää, onko palvelun heikentäminen Kansantaiteenkeskuksen pelastamiseksi kannattavaa, ja kuinka toimivat nuorisotilat kirjastoksi suunniteltuun tilaan voidaan järjestää ja mihin hintaan. Päätöksen tekemiseen on osallistutettava myös kuntalaiset jo kirjastolain 5§:n mukaan:

Kunnan tulee kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.